

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

20.05.2016

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ №6

***З ПИТАНЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ:***

ТРАНСФЕР ЗНАНЬ

травень 2016

*До уваги
деканів факультетів, директорів інститутів та їх
заступників з міжнародної діяльності, завідувачів
кафедр, керівників міжнародних офісів та інших
підрозділів університету, які працюють у сфері
зовнішньоекономічної діяльності*

У цьому випуску:

1.	Освітні інвестиції в регіоні Східної Азії	3
2.	Огляд регіональних ринків освітніх послуг	5
2.1.	Африканський регіон	5
2.2.	Азіатський регіон	7
2.3.	Країни СНД	9
2.4.	Країни Латинської Америки.....	10
3.	НТУУ «КПІ»: можливості розвитку співробітництва з країнами Східної Азії	12

Укладачі: Відділ зовнішньоекономічної діяльності Департаменту міжнародного співробітництва НТУУ «КПІ»

1. Освітні інвестиції в регіоні Східної Азії

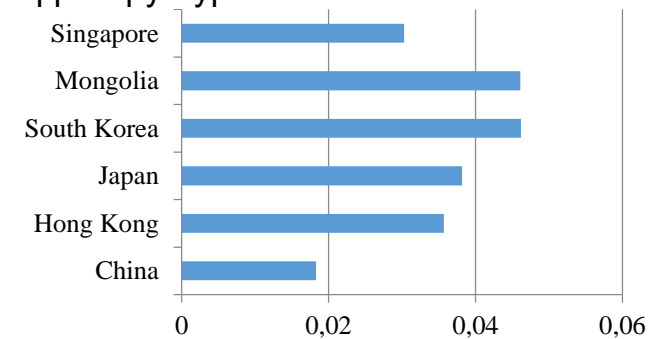

Інвестиції - одне з найбільш часто використовуваних понять в економіці. Існує декілька видів інвестування. Ми би хотіли зупинитися на освітніх інвестиціях в такому перспективному для нашого університету регіоні, як Східна Азія. Досвід багатьох держав свідчить про те, що країни, які вкладають значні кошти в освіту, завжди отримують в результаті економічну і соціальну вигоду. Інвестиції у вищу освіту є ключем до зростання не тільки людського капіталу, а й технологічних інновацій, в результаті чого капітал і робоча сила мають вищу продуктивність.

Регіон Східної Азії включає в себе Китай, Японію, Південну Корею, Гонконг, Сінгапур і Монголію. Існують значні відмінності в завданнях, що стоять перед сферою надання послуг вищої освіти в даному регіоні і суттєві відмінності в здатності урядів реагувати на проблеми, пов'язані з розвитком даної сфери. **Китай** має найбільшу систему вищої освіти в світі і найбільш швидко зростаючу освітянську систему в регіоні. **Японія і Південна Корея** мають розвинені системи вищої освіти з визнаною якістю, але в нинішній час стикаються з проблемою скорочення числа абітурієнтів. **Гонконг і Сінгапур** є країнами з високим рівнем доходу з якісною системою вищої освіти, яка

характеризуються повільним зростанням або ж станом стагнації. **Монголія** - країна з низько-середнім рівнем доходу, в якій система вищої освіти орієнтована на збільшення кількості студентів та розвиток інфраструктури.

Можна назвати наступні джерела інвестування в сферу вищої освіти. Інвестиції надходять в основному від держави, від студентів, які оплачують навчання, а також благодійних організацій. Незважаючи на привабливість приватних інвестицій в сферу вищої освіти, державне фінансування продовжує відігравати ключову роль. Що стосується країн Східної Азії, частки державних витрат на освіту від ВВП значно не відрізняються: від 3,3% в Сінгапурі до 4,6% в Південній Кореї. У середньому цей показник становить 3,72% від ВВП. За даними з 1970 року, Японія постійно віддає високий відсоток від ВВП на освіту, в той час як витрати Південної Кореї на освіту від ВВП весь час збільшуються. Монголія докладает великих зусиль для виділення значних ресурсів на освіту, хоча ВВП країни є найнижчим в регіоні (малюнок 1).

мал. 1

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

В країнах регіону плата за навчання варіюється в залежності від структури системи вищої освіти. Японія, Корея є країнами з великою часткою приватного сектора у вищій освіті, з досить високою платою за навчання в порівнянні з ВВП на душу населення. Гонконг і Сінгапур використовують систему фінансування університетських досліджень за рахунок держави і приватного сектора. Обидві країни мають ефективні урядові програми пайової участі і сприятливі податкові пільги. За допомогою державно-приватного партнерства, вони зміцнили потенціал для підвищення самостійного доходу коледжів і університетів, що сприяло розвитку філантропічної культури, що підтримує вищу освіту.

Як правило, університетський бюджет складається, в першу чергу, з коштів для провадження освітянської діяльності і витрат на наукові дослідження. За останніми даними, три Азіатські країни (Японія, Південна Корея і Сінгапур) інвестують відносно більше в наукові дослідження і розробки, а потім безпосередньо в освіту, в той час як інші країни (Гонконг, Китай і Монголія) інвестують більше в освіту, ніж в наукові дослідження. Економіка перших трьох країн базується на технологіях і в значній мірі покладається на наукові дослідження. Це означає, що високотехнологічна промислова структура в цих трьох країнах дає науковим дослідженням і розробкам пріоритет над загальною освітою. Оскільки глобальна конкуренція робить акцент на продуктивності досліджень, більшість університетів, які прагнуть світового визнання, приділяють особливу увагу науковим дослідженням і розробкам. Основною метою в Японії, Кореї, Китаї, Сінгапурі та Гонконгу залишається створення сприятливих передумов для досягнення їх освітянськими установами світового визнання. Ці ініціативи ведуть до переваги державного фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що впливає на бюджет, який виділяється на освіту.

Серед перших двадцяти навчальних закладів світу за обсягом залучення інвестицій за рахунок приватного сектора, за даними експертів Times Higher Education, з Азії було 7 інститутів. Китай став лідером за кількістю інститутів, які потрапили до списку. Однак, згідно статистичних даних, прямого зв'язку між інвестуванням від приватного сектора і високими позиціями в рейтингах не спостерігається. Успіх Китаю може бути пов'язаний з великою кількістю державних підприємств в поєднанні з тим, що його найкращі університети фінансуються урядом, в той час як досягнення Південної Кореї (четверте місце в рейтингу) свідчить про те, що країна є промислово розвиненою.

2. Огляд регіональних ринків освітніх послуг

2.1. Африканський регіон

Проблеми. Важливою проблемою регіону залишається хронічний «витік умів», враховуючи у більшості низький рівень якості африканської вищої освіти, нестачу ресурсів та неефективне управління.

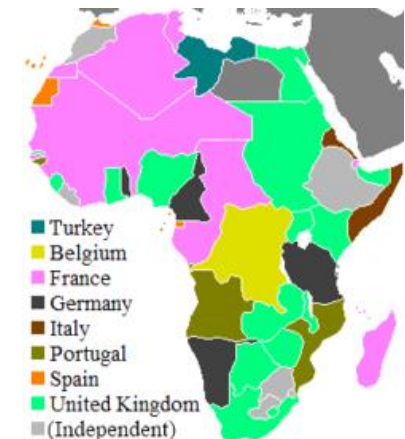
За даними Міжнародної організації з міграції, в останній чверті століття Африка втрачала одну третину своїх кваліфікованих кадрів щорічно - лікарів, викладачів, інженерів та інших фахівців - з хвилями міграції до Північної Америки і Західної Європи. Наприклад, в Уганді щорічний темп еміграція населення з вищою освітою становить 37%; а лікарів, які пройшли підготовку в країні, становить 36%. Однак найбільші втрати вчених і медичних працівників по регіону переживає Ефіопія, де більше ніж 75% зазначених фахівців емігрували з континенту.

Офіційна політика освітніх закладів та контролюючих органів у сфері вищої освіти спрямована на:

- надання пріоритетного статусу технічній та професійній освіті на державному рівні та їх відповідне реформування (Гана);
- посилення практичної складової вищої освіти у підготовці кадрів, особливо для індустрії та бізнесу (Гана);
- збільшення фінансування інфраструктури університетів (Південно-Африканська Республіка);
- призупинення відкриття нових приватних університетів (Гана);
- сприяння та спрощення прийому іноземних громадян – студентів та вчених до університетів як частини політики інтернаціоналізації вищої освіти (Південно-Африканська Республіка);
- покращення академічних умов праці та підвищення якості (Кот-д'Івуар);
- впровадження відкритих дистанційних курсів для розширення освітніх можливостей (Замбія);
- подолання нерівномірності у розвитку секторів національних ринків освітніх послуг (Мавританія).

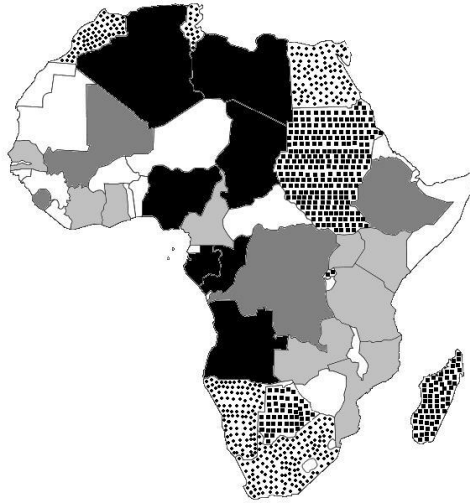
Міжнародне співробітництво. Прийняття нових програм реалізації партнерських відносин Норвегії з африканським континентом, що будуть підтримувати партнерські відносини, орієнтовані на магістрів і PhD рівень, обміни і спільну розробку навчальних програм зі ступенями для студентів з країн Африки, що представляють свої установи або південних партнерів у проекті консорціуму.

Поновлена двостороння наукова співпраця між Угандою і Швецією. У новій угоді про науково-дослідне співробітництво основна увага приділяється створенню інституційного потенціалу та розвитку людських ресурсів у державних університетах Уганди.

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

Проекти співпраці реалізуються і країнами всередині регіону. Уряди Кенії і Південно-Африканської Республіки запросили вчених з обох країн для організації спільних досліджень. Фінансові ресурси будуть складати US \$ 272 000, виділених у рамках спільного науково-технічного співробітництва. Пріоритетні галузі: сільське господарство, біологічні науки, охорона здоров'я, навколишнє середовище і комп'ютерні технології.

Наука та інновації. Вища освіта і науково-дослідний сектор Африки не готові до глобальної конкуренції та інновацій, оскільки лише тільки 4% сучасних інновацій на континенті засновані на дослідженнях і розробках, відповідно до даних Економічної комісії ООН для Африканського союзу та Африканського банку розвитку. Більшість новаторів Африки керуються елементарними практичними навичками і традиційними знаннями. Університети виробляють випускників, які недостатньо добре підготовлені до професійної діяльності, в той час як лабораторії погано оснащені для навчання першокласних кадрів для галузей науки, техніки, інженерії та математики - групи STEM-дисциплін.

Конкурентне середовище. Мережа міжнародних університетів була сформована з метою створення спільних аспірантських програм через університети в країнах БРІКС - Бразилії, Росії, Індії, Китаю і Південної Африки. Заплановане створення спільних програм на рівні магістра та доктора філософії, в пріоритетних областях кожного університету: енергетика; інформатика та інформаційна безпека; дослідження БРІКС; екологія і зміна клімату; водні ресурси; економіка. Університети регіону розширюють кордони власної діяльності за рахунок пропозиції нових видів освітніх послуг та їх комерціалізації. Nelson Mandela Metropolitan University's School of Accounting і University's Business School розробили 17 акредитованих короткострокових програм навчання, які пов'язані з міжнародно-відомим Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) для окремих осіб і бізнес-компаній.

Times Higher Education (THE) World University Rankings на 2016 рік поставив Університет Преторії на 6 місце слідом за університетом Kwa-Zulu Natal. Університет Кейптауна зайняв 1 місце в рейтингу, тоді як Університет Witwatersrand розташувався на 2-му. П'ять з 10 кращих університетів в Африці - ВНЗ Південної Африки.

2.2. Азіатський регіон

Проблеми. Проблеми в секторі вищої освіти Азіатського регіону залишаються як і раніше без видимих успіхів у їх вирішенні. Винятком можна вважати вдалий вихід з серйозної для багатьох країн проблеми «витоку мізків», який більшості азіатських держав вдалося досягти завдяки наявності економічного потенціалу та зростання (Китай, Індія). Проблемними моментами регіону залишаються:

- порушення авторських прав, бездіяльність вишів в боротьбі з плагіатом (Пакистан);
- політизація навчального процесу, надмірна політична активність студентів, яка веде до конфліктів з владою і правоохоронними органами і, як наслідок, - до порушення стабільності навчального процесу (Індія, Китай);
- безробіття і проблема працевлаштування молодого населення, що має дипломи про вищу освіту (Південна Корея, В'єтнам);

Щодо нової або, скоріше, нещодавно виявленої проблеми - низький рівень знань випускників вишів (Китай), що є важливою перешкодою на шляху до

амбітних цілей азіатських країн стати глобальними лідерами вищої освіти.

Офіційна політика Офіційна політика країн Азіатського регіону спрямована на:

- розвиток міжнародного вищої освіти: відкриття закордонних філій, кампусів університетів, залучення іноземних студентів;
- посилення та підтримка інноваційної діяльності як рушійної сили розвитку (Китай);
- вкладення зусиль на розвиток спортивних освітніх установ, проведення спортивних заходів (Китай), у чому можна помітити наслідування західним колегам;
- посилення контролю над університетами в деяких країнах (Бангладеш).

Міжнародна співпраця. У розвитку взаємовідносин на інтернаціональному рівні серед країн Азії і далі можемо спостерігати прагнення до зміцнення зв'язків один з одним та встановлення якомога більше партнерських зв'язків. Серед форм співпраці переважають:

- візити та підписання договорів про співпрацю (В'єтнам - Росія);
- обмін викладачами, в тому числі запрошення Індією викладацького складу з Канади;
- створення спільних установ (наприклад, спільного лабораторного кампусу Китаю та Ізраїлю).

forea@kpi.ua
www.forea.kpi.ua
+380442366281

За активністю міжнародної діяльності серед азіатських держав можна виділити Китайську Народну Республіку, яка надає особливого значення даному вектору державної діяльності. Проте, і Китай стикається з деякими перешкодами на шляху до налагодження контактів з іншими країнами. Так, трохи зменшили оберти в своєму до цього стрімкому розвитку відносини з Великобританією, якій не подобаються неясність і жорсткість законів КНР щодо спільних іноземних програм.

Наука та інновації. Триває активна підтримка урядами більшості азіатських країн інноваційної діяльності, її активізація. У КНР, підвищується фінансування фундаментальних досліджень на 10% від загальної витрати на вищу освіту.

Конкурентне середовище. З метою залучення іноземних студентів університети почали виявляти більше уваги до свого іміджу, аж до перейменування (Японія). Вищі навчальні заклади деяких країн мають намір також розширювати пропускні рамки для абітурієнтів до 15% і враховувати при прийомі не тільки оцінки, але і таланти і хобі потенційних студентів, що, безсумнівно, є для них привабливим фактором при виборі вишу.

Можна помітити і появу нових послуг на ринку вищої освіти. Так, виши Сінгапуру відкривають спеціальні підрозділи, які пропонують курси життєвих навичок для населення у вигляді коротких курсів, різноманітності онлайн навчання, поглиблення зв'язків з роботодавцями.

Крім того, країни знаходять нові шляхи для залучення на свою територію іноземних установ (законодавчі зміни та твінінгові програми в Індії).

Споживачі. В цьому аспекті ситуація серед країн неоднозначна, так як те, що характерно для одних країн регіону, і близько не співвідноситься з іншими країнами того ж регіону. Так, в Японії простежується явне зменшення кількості абітурієнтів і через демографічну ситуацію. Це веде до необхідності зменшення кількості вишів і кращого фінансування тих, які залишилися.

У Китаї спостерігається невдоволення роботодавців практичними навичками та професійною етикою випускників, що свідчить про брак професіоналів у різних сферах.

2.3. Країни СНД

Прагнення країн СНД інтегруватися в глобальний освітній простір ставить перед усіма вишами проблему підвищення якості освітніх послуг. Кваліфікація випускників університетів, якість їх освіти повинні відповідати як загально визнаним критеріям, так і особливостям розвитку країни та кон'юктурі ринку. Наразі країни СНД мають низку проблем в сфері вищої освіти.

Проблеми. Моніторинг ринку свідчить про наступні проблеми в сфері вищої освіти країн СНД:

- невідповідність структури підготовки спеціалістів реальним потребам економіки (Казахстан, Туркменістан, Узбекистан);
- зниження якості освіти (Казахстан, Туркменістан);
- корупція в системі вищої освіти (Узбекистан, Казахстан, Туркменістан);
- недостатнє фінансування освіти (Литва, Туркменістан, Узбекистан). На освіту в Литві виділено тільки 4,2% ВВП, тоді як раніше, навіть під час кризи, витрати на освіту не спускалися нижче 5%;
- факти завищення вартості за контрактне навчання у вишах (Киргизстан);
- потреба у висококваліфікованих кадрах (Казахстан);
- неможливість забезпечення зростаючої потреби підприємств в фахівцях з вищою освітою в області машинобудування, енергетики, промислового і цивільного будівництва, інформаційних технологій (Узбекистан);
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення вищої освіти (Узбекистан, Казахстан, Туркменістан)

Міжнародна співпраця. У вересні 2016 р. планує розпочати діяльність Азербайджансько-французький університет; підписано меморандум про відкриття Центру аль-Фарабі в Стамбульському університеті; в Ашхабаді планується відкрити технологічний університет на базі японської навчальної програми і з запрошенням викладачів з Японії. У цьому виші планується відкрити п'ять факультетів: "Хімічні і нанотехнології", "Біотехнологія і екологія", "Комп'ютерні науки та інформаційні технології", "Автоматика та електроніка", "Економіка інновацій" (Туркменія).

2.4. Країни Латинської Америки

Проблеми. Поглиблення економічної кризи в більшості країн регіону призвело до скорочення державних витрат, в тому числі і на освіту, що викликало масові виступи, протести і страйки населення.

Бразилія, найбільша країна регіону, відчуває значні економічні труднощі, що позначається і на наукових установах країни, потенціал яких зосереджений головним чином в університетах. Згідно з прогнозами, у 2016 році бразильська економіка скоротиться на 3,5%. У 2015 році цей показник становив 3,8% – один з найгірших за останню чверть століття. Криза відбилася і на фінансуванні науки; аргументи експертів про те, що саме інвестиції в дослідження зможуть вивести країну з кризи, не беруться до уваги. Бюджет Міністерства науки, технології та інновацій Бразилії скорочено майже на 20%, що свідчить про "відсутність бачення" у бразильського уряду важливості науки і освіти для економічного успіху країни.

Офіційна політика. Незважаючи на вищезазначене, Міністерство науки Бразилії планує підтримувати стратегічні наукові напрямки за рахунок додаткового фінансування від багатосторонніх організацій, з якими вже ведуться перемовини.

Прийнятий в Чилі в наприкінці 2015 року закон про право на безкоштовну освіту не підтриманий фінансово у повному обсязі, тому з метою гарантування реалізації громадянами Чилі цього права, ООН закликала прийняти закон про забезпечення фінансування освіти на стійкій основі.

Події. Про велику зацікавленість в отриманні вищої освіти свідчить той факт, що кількість студентів, зарахованих до Державного коледжу Перу у 2016 році досягла рекордно високого рівня. У порівнянні з минулим роком збільшення склало 4%, що на 140 учнів більше попереднього максимуму.

У Сан-Паулу, Бразилія, відбулися як проурядові, так і антиурядові демонстрації. Серед ключових вимог демонстрантів була висунута і вимога поліпшення освіти.

Регіональна наглядова рада з інтернаціоналізації і вишівським освітніх мереж в Латинській Америці і Карибському басейні (OBIRET) при координації Міжнародного інституту з вищої освіти в Латинській Америці і Карибському басейні Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO-IESALC) провела 1-ше регіональне опитування з питань інтернаціоналізації вищої освіти в Латинській Америці і Карибському басейні. Метою даного дослідження є збір

відомостей щодо міжнародної діяльності університетів регіону, виявлення основних тенденцій, сильних сторін, ризиків, перешкод і обмежень. Опитування проводилось у зв'язку з відсутністю систематичної і повної інформації про стан інтернаціоналізації вишів регіону.

В Аргентині в зв'язку з економічною кризою також склалася напружена обстановка в сфері вищої освіти - обмежене фінансування, що спричинило затримку виплат заробітної плати викладачам; скорочення освітніх програм різного рівня; скорочення стипендіального фонду. Перемовини Конфедерації працівників освіти Аргентини (CTERA) з урядом закінчилися безрезультатно, що призвело до заворушень по всій країні; викладачі і студенти організували обговорення і громадські дебати з метою оприлюднити конфлікт і висловити незгоду з політикою національного уряду.

Міжнародне співробітництво. Бразилію відвідала делегація з Лейденського університету (Нідерланди) на чолі з його ректором. В рамках візиту відбулася велика кількість зустрічей. Було підписано угоду з організацією FAPESP, яка фінансує наукові дослідження в Сан-Паулу. Ця угода дозволить дослідникам з Лейдена і Бразилії ініціювати спільні дослідницькі проекти та організовувати семінари та майстер-класи. Вона також забезпечує фінансування програм обміну для докторантів та дослідників.

Університет Піттсбурга, США і Пресвітеріанський Університет Маккензі з Сан-Паулу, Бразилія, уклали угоду, згідно з якою студенти з Бразилії зможуть навчатися за програмою Executive MBA Worldwide Вищої школи бізнесу Джозефа М. Каца Університету Піттсбурга. Визначальною особливістю програми EMBA Katz Worldwide є наявність істотних умов для забезпечення еквівалентної якості навчання в Бразилії і в США.

Білорусь і Еквадор мають взаємні наміри визнавати дипломи про вищу освіту. Ця тема була піднята в ході зустрічі заступника міністра освіти Білорусі і керівника Фонду інтеграції та розвитку Латинської Америки. Міжурядова угода між Білоруссю і Еквадором про взаємне визнання документів про освіту і дипломів про вищу освіту може бути підписана найближчим часом.

Інновації. У Лімі (Перу) відбулася національна конференція проректорів, в якій взяли участь представники як державних, так і приватних університетів. Тривалий час важливим питанням науки, техніки та інновацій в Перу приділялася слабка увага. Однак, за останні три роки, Національна рада Перу з науки, технологій та технологічних інновацій CONCYTEC одержала велике фінансування, її бюджет зріс від £ 1,07 млн до £ 23,4 млн - і тепер з'явилася можливість розробити і почати впровадження належної національної інноваційної політики.

3. НТУУ «КПІ»: можливості розвитку співробітництва з країнами Східної Азії

НТУУ «КПІ» наразі намагається вибудувати систему відносин із університетами та компаніями партнерами із вказаного регіону. Фактично для цього створені достатні умови: вже успішно функціонує Українсько-Японський центр, а департаменти міжнародного співробітництва та наукової роботи розвивають подальшу співпрацю з країнами регіону. Проведення Міжнародного форуму «Уроки Чорнобиля» відкрило можливості для початку співробітництва із Сінгапуром та активізації партнерства з Південною Кореєю.

У березні 2016 р. стартували три спільних з китайським партнером проекти у сфері фундаментальних досліджень: два – в галузі хімії та один – з теоретичної фізики. Зауважимо, що вказана співпраця має взаємовигідний характер, в угоді про виконання проектів юридично зафіксована норма, за якою права на спільні проекти інтелектуальної власності закріплені в рівних частках між НТУУ «КПІ» й Університетом Хуейчжоу: 50% – 50%. Ефективна партнерська співпраця розвивається не тільки на загальноуніверситетському рівні, але й на рівні окремих структурних його підрозділів: інститутів, факультетів та кафедр.

Втім перед університетом відкрито багато додаткових можливостей для розширення міжнародної співпраці:

1. Пропозиція щодо співробітництва з університетами Тайваню (розміщена за посиланням <http://forea.kpi.ua/predlozhenie-sotrudnichestva-s-tunghai-university/>).
2. Додаткові пропозиції від університетів-партнерів з регіону щодо реалізації спільних освітньо-наукових проектів за пріоритетними для НТУУ «КПІ» напрямками.
3. Гранти від урядів країн регіону на спільні науково-технічні розробки.
4. Обмін студентами з вишами країн регіону.
5. Залучення студентів на навчання до НТУУ «КПІ».
6. «Наука на замовлення» - спільно із компаніями країн регіону та Науковим парком «Київська політехніка».

Звичайно, зазначені напрями співпраці не можуть розвиватись виключно зусиллями департаменту міжнародного співробітництва, а потребують тісної взаємодії із центрами компетенції – інститутами, факультетами і кафедрами університету. Для забезпечення ж якісної підготовки і реалізації проектів – департамент міжнародного співробітництва готовий надати відповідний інформаційний супровід.